

TREBALL FINAL DE GRAU

ESTIMAR-SE...:

**PROCÉS CREATIU D'UN ÀLBUM IL·LUSTRAT SOBRE
L'AUTOESTIMA I LA DIVERSITAT.**

ESTIMAR-SE...:

**CREATIVE PROCESS OF A PICTURE BOOK ABOUT SELF-ESTEEM
AND DIVERSITY.**

MARTA OLIVER SUAU

Directora del treball: Debora Da Rocha Gaspar

2023-2024

Doble titulació Grau Mestre/a d'Educació Infantil i
Primària.

Facultat d'Educació i Psicologia

Universitat de Girona

ÍNDEX

Resum	1
Abstract	1
1. INTRODUCCIÓ	2
2. MARC TEÒRIC	3
2.1. Àlbums il·lustrats	3
2.1.1. Breu evolució històrica	3
2.1.2. L'àlbum il·lustrat	5
2.2. Autoestima i diversitat	8
3. METODOLOGIA	11
4. MÈTODE	12
4.1. Definició problema d'investigació	13
4.2. Objectius	13
4.3. Procediment i fases de la proposta	13
5. PROCÉS CREATIU	14
5.1. Primeres idees i esbossos	14
5.2. Guió gràfic o storyboard	17
5.3. Menció als referents visuals	22
5.4. Anàlisi del àlbum il·lustrat creat	25
5.5. Descripció de la producció digital	28
6. RESULTATS	29
6.1. Creació de la història	29
6.2. Resultat final àlbum il·lustrat	31
7. DISCUSSIÓ I CONCLUSIONS	37
8. REFERÈNCIES DOCUMENTALS	40

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

Resum

L'àlbum il·lustrat és un gènere literari essencial en la literatura infantil, el qual fusiona amb harmonia text i imatge per aprofundir i enriquir la trama narrativa. Aquest tipus d'àlbums s'han convertit en una eina educativa poderosa, per aquesta raó, en aquesta proposta s'ha decidit crear-ne un des de zero que permeti abordar temes com l'autoestima i la diversitat a l'educació infantil. A través del disseny i creació d'aquestes pàgines, s'obre un camí per apropar la comprensió de la valoració personal i el reconeixement de la identitat, fomentant també la diversitat amb tota la seva riquesa i complexitat.

Paraules clau

Àlbum il·lustrat, literatura infantil, autoestima i diversitat.

Abstract

The Picture book is an essential literary genre in children's literature, which harmoniously fuses text and image to deepen and enrich the narrative plot. This type of album has become a powerful educational tool, for this reason, in this proposal, I have decided to create one from scratch that allows to address issues such as self-esteem and diversity in early childhood education. Through the design and creation of these pages, a way is opened up to approach the understanding of self-esteem and the recognition of identity, also promoting diversity in all its richness and complexity.

Keywords

Picture book, children's literature, self-esteem and diversity.

1. INTRODUCCIÓ

Des de fa uns quants anys, els llibres destinats a infants, tenien com a objectiu principal ensenyar, establir normes o pautes socials, entre altres, concloent amb uns valors o una moralitat explícita en la majoria d'ocasions. Amb el pas del temps, aquests han anat sofrint una transformació i ja no sol es tracta de la funció didàctica sinó que de mica en mica s'ha donat valor també a la literatura i a l'art en si mateixos.

En l'actualitat, els àlbums il·lustrats viuen un moment de gran esplendor com es va demostrant cada vegada més amb el protagonisme que reben per part de les editorials, les llibreries i del públic que les rep. A més, van adquirint importància a les aules de les escoles a causa del múltiple ventall d'oportunitats que suposen, des de descobrir i entendre el món que els envolta, a estimular la creativitat i la imaginació, afavorir la memòria, desenvolupar habilitats lingüístiques i crear vincles, ja que sobretot els més petits necessiten un adult per a la narració, creant així un espai de trobada, entre altres.

Tanmateix, els àlbums il·lustrats són una eina excel·lent, perquè conté text i il·lustracions que es complementen, sent aquestes últimes les que aporten informació extra i tenen un paper crucial i indispensable per a poder entendre la narració al complet. A més, els infants més petits a través de les il·lustracions se senten atrets per la història i connecten amb la veu de l'adult que la llegeix endinsant-se així en la màgia de la narrativa.

De cada dia més, s'intenta familiaritzar als nens i nenes amb temes com les emocions, el dol, la diversitat o l'autoestima, etc. Aquests són conceptes una mica complicats que s'intenten apropar als més petits perquè acaben formant part de la seva vida quotidiana. En un món cada cop més divers i complex, la necessitat de comptar amb recursos pedagògics que abordin temes de diversitat i l'autoestima cada cop és més important, és en aquest instant, quan la creació d'àlbums il·lustrats que abordin aquestes temàtiques adquireix una gran rellevància.

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

Així doncs, aquest treball se centra en tot el procés de disseny i creació d'un àlbum il·lustrat creat des de zero per a infants a partir de cinc anys, amb un enfocament centrat en la diversitat i l'autoestima. La franja d'edat seleccionada no és casual, al contrari, en aquestes primeres etapes els nens estan receptius a noves idees, valors i experiències i és una etapa en la qual es desenvolupen emocionalment i socialment, la qual cosa ens facilita treballar aquests temes.

Aquesta proposta neix per dues raons, la primera parteix de la idea que la literatura pot ser una eina molt poderosa per adquirir aprenentatges i també per a fomentar el respecte, la inclusió, l'autoestima i l'apreciació de les diferències des de les primeres edats. En segon lloc, parteix d'una frase escoltada en una estada de pràctiques de fa uns anys, la qual deia "m'agradaria poder córrer tan de pressa com X de segur que no m'atraparien el primer cada cop que juguem a fet i a amagar...", en nombroses ocasions els infants sense adonar-se'n deixen anar els seus sentiments i pensaments fent reflexionar als adults. Aquesta frase va ser la qual em va donar la idea per a portar a terme la proposta i crear aquesta història.

En conclusió, en les pròximes seccions del treball, s'exposen les diferents fases del procés de creació per les quals s'ha passat tenint com a base el mètode de Bruno Munari adaptades a l'estructura del treball, per a desenvolupar la creació de l'àlbum il·lustrat.

2. MARC TEÒRIC

2.1. Àlbums il·lustrats

2.1.1. Breu evolució històrica

Des de temps immemorials, les històries han sigut una eina molt valuosa tant per entretenir com per moralitzar. Inclús des de la prehistòria, l'ésser humà ha tingut la necessitat de narrar històries i així ho feien en les parets de les coves que els servien com a llenç per a il·lustrar amb imatges les seves aventures. Tot i que l'àlbum il·lustrat, "es un fenómeno editorial relativamente reciente, sus orígenes se remontan a mediados del siglo XVII y se confunden con los ámbitos comunes de

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

la educación y la literatura infantil” (Orozco, 2009, p.1). Cap al 1650 hi va haver un canvi en l'enfocament pedagògic i es va començar a utilitzar la imatge com un mitjà que permetia captar l'interès dels infants cap als processos d'aprenentatge. A partir d'aquest succés i els avanços en la impressió, es van explorar diferents formes d'integrar la imatge amb el text. A mesura que les tècniques d'impressió van avançar, la presència d'imatges en els textos s'ampliava, evidenciant així una relació entre imatge i text.

En el segle XIX els llibres dedicats a infants i joves, eren llibres il·lustrats en els quals predominava el text, i la imatge només acompanyava a l'escrit tal com expressa Orozco (2009), “predominaba el libro con ilustraciones elaboradas en función del texto a manera de eco, de repetición de lo ya dicho por el texto escrito” (p.1). Tot i això, és cap als anys seixanta quan l'àlbum il·lustrat o llibre àlbum agafa molt més ressò sobretot a Europa. Amb el pas del temps l'objectiu de les històries no ha canviat en excés, es continuen relatant i il·lustrant aventures, idees, històries, etc. En diversos indrets del món inclús hi ha hagut un augment en la tendència de relatar històries de caràcter emocional com a reflex de la necessitat de comprendre les emocions, sentiments i expressions que patim en la nostra vida diària.

Totes aquestes històries, tant reals com fictícies, des de fa uns anys són recollides majoritàriament en contes, llibres o àlbums il·lustrats. És important diferenciar aquests tipus, ja que no és el mateix un àlbum il·lustrat (o llibre àlbum) que un llibre il·lustrat, perquè la diferència principal sorgeix del pes narratiu de la història. En moltes ocasions és una línia molt fina la que els separa, per aquesta raó a vegades es produeixen errors en la classificació. D'acord amb Duran (2010), en un llibre il·lustrat, les imatges només acompanyen al text, amb les imatges soles, aquest no es podria entendre, però només amb el text sí. Així doncs, s'assemblen més a les primeres utilitzacions d'imatges que feien eco del text, aquest estil sobretot es va perdent a mesura que els infants creixen per a convertir-se en llibres només amb text i escasses imatges. En canvi, tal com comenta Duran (2010):

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

Quan la imatge és imprescindible per entendre qui fa què, com, quan i per què; quan, observant-la, podem fer-nos una idea cabal i fiable de la història o de l'anècdota narrada, explícitament o implícita, i quan, analitzant-la, podem apreciar com i per què aquell discurs icònic ens expressa el que ens expressa, aleshores estem davant d'un àlbum. (p.6)

Per tant, en un àlbum il·lustrat la imatge és imprescindible per entendre la història, és a dir, el text i la imatge estan estretament relacionats i independentment, la història no té un sentit ple. O expressat d'una altra forma d'acord amb Orozco (2009):

Para aproximarnos al libro álbum, de lo primero que debemos hablar es de la particular relación entre el texto y la imagen: la imagen narra lo no dicho por la palabra, o la palabra dice lo no considerado por la imagen. (p.1)

2.1.2. L'àlbum il·lustrat

Abans llegir es pensava que era simplement distingir i descodificar els sons de les lletres del sistema alfabètic, això a poc a poc, ha anat canviant i evolucionant fins al punt que avui en dia no es tracta només de descodificar signes alfabètics sinó també d'interpretar diferents signes: visuals, gestuals, fònics, tonals, etc. (Duran, 2008). Els infants des de ben petits tenen la necessitat d'agafar un llibre i "llegir", encara que no sàpiguen desxifrar el codi el que fan és realment observar les imatges i imitar als adults.

Pel que fa a l'àlbum il·lustrat, tot i ser ideal pels infants, aquest ha de ser interpretat tant en imatge com en text, ja que ambdós formen la història conjuntament. Per aquesta raó, tot i que l'infant pugui observar les il·lustracions, no aconseguirà entendre la història i necessitarà una altra persona perquè li llegeixi el text fins que siguin capaços de llegir i interpretar les imatges a l'hora per si sols.

Aquests, solen tenir una narrativa visual molt potent, on les il·lustracions tenen un pes molt important en la història, enriquint-la i aportant detalls que no s'expliquen amb el text. Per aquesta raó, text i il·lustracions no funcionen independentment sinó que són una combinació harmoniosa. Pel que fa als estils artístics aquests

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

són molt variats, ja que n'hi ha amb il·lustracions realistes, fins a altres molt més abstractes o estilitzats. D'acord amb Pelayo (2006), "la il·lustración es el primer contacto que tiene el niño con las artes visuales, las imágenes de dos libros seran su primera galeria de arte" (p.61).

Tot i que els àlbums il·lustrats són accessibles per una franja d'edat molt extensa, són ideals pel públic infantil i a més d'entretenir, poden tenir un impacte important en els aprenentatges dels infants. A més s'aborden una gran diversitat de temes, des d'aventures i fantasia per a l'entreteniment, a històries de la vida quotidiana a temes més complexos com la diversitat, la inclusió, les emocions, els sentiments, etc. Així doncs, aquests també poden ensenyar valors morals, conceptes educatius, missatges positius, poden entretenir, entre d'altres.

Tanmateix, aquest tipus de llibres presenten un interès significatiu, ja que permeten desenvolupar diverses competències i habilitats, entre les quals podem trobar la competència lingüística, espacial i temporal, així com habilitats com l'atenció, la memòria, l'escolta activa i l'ampliació de vocabulari. Això no obstant, també fomenten la millora de l'alfabetització visual, l'expressió oral i afavoreixen el desenvolupament de les emocions i els sentiments.

A més, permeten treballar diferents conceptes i aportar aprenentatges enriquidors als infants. D'aquesta forma pot ser una eina que a partir de les il·lustracions i la història narrada, permet explorar de forma més profunda i significativa alhora que amena, conceptes complexos com la diversitat i l'autoestima d'una forma accessible, atractiva, creativa i divertida pels infants i joves.

Aquestes històries tenen nombroses il·lustracions amb les quals és més senzill captar l'atenció del lector i aconseguir una connexió, per aquesta raó poden presentar personatges que passen per diferents situacions amb les quals els lectors poden entendre les diferents emocions i sentiments que poden patir inclús arribant-se a sentir identificar i empatitzar tenint en compte les experiències i els coneixements previs. A més, el text i les il·lustracions transmeten missatges positius i situacions que provoquen reflexions pròpies afavorint que es desenvolupi una conscienciació sobre si mateixos i de la importància d'una actitud

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

positiva afavorint l'acceptació d'un mateix i la valoració de la diversitat i la singularitat.

Per això, els àlbums il·lustrats infantils són una eina d'un valor incalculable que s'utilitzen en diverses situacions tant per fomentar el gust per la lectura des de ben petits i els aprenentatges des de les primeres edats, mentre es creen moments de diversió i vincles amb els altres. Aprofitant que d'acord amb Cubillos (2017),

la familia y la escuela tienen un papel fundamental en el encuentro del niño con la lectura, por ello es importante que desde los primeros meses se comience a incentivar y así más adelante el niño encuentre placer al leer. (p.144).

Així doncs, a partir d'aquests tipus de narració pot ser molt útil per apropar als infants a la lectura.

Segons Badia i Lladó (2014), els àlbums il·lustrats tenen diversos elements característics que enriqueixen l'experiència de lectura.

- El format, les dimensions i els materials ofereixen nombroses possibilitats abans de la lectura i a més, influeixen en com es percep i manipula.
- Els paratextos, com el títol i les imatges de la coberta permeten interpretar el contingut de l'àlbum abans d'endinsar-s'hi.
- Les il·lustracions, depenent de la posició, els plans, l'estil i la tècnica acompanyen el text. Inclús en algunes ocasions van més enllà d'allò que es narra afegint significat a la història.
- S'escull la millor tipografia per a la millor comprensió i organització del text.
- El text i la imatge es relaciona de forma complementària, contradictòria o expansiva.
- El conjunt de narrador, els personatges, la temàtica, el temps i la narració és el que enriqueix la història.

Els àlbums il·lustrats tot i que majoritàriament estan encarats a infants, també són centre d'interès de molts adults, ja que realment es poden tractar temes molt

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

diversos. A més, en aquest tipus d'àlbum, tots els detalls són intencionats i amb significat i les il·lustracions ocupen la major part de la superfície de la pàgina, sobretot perquè hi ha una relació entre imatge i text imprescindible, per aquesta raó podríem dir que hi ha una interconnexió de codis.

2.2. Autoestima i diversitat

L'autoestima i la diversitat són temes crucials en el desenvolupament dels infants, ja que aquests dos conceptes tindran a veure amb la percepció que tenen sobre si mateixos i amb la forma de relacionar-se amb l'entorn.

El concepte d'autoestima és un terme força complex. És entesa com la valoració, l'estima i la percepció que tenim de nosaltres mateixos i té un paper crucial en la formació de la identitat de les persones i el seu benestar. Aquesta es forma a partir d'emocions, experiències i relacions amb un mateix i els altres. Per aquesta raó, el concepte d'autoestima és com una conclusió final del procés d'autoavaluació que passem tots i que defineix el benestar personal. Per tant, és un factor determinant en gran manera de les conductes, l'estat emocional i a més és una part fonamental de la identitat i de les vivències. Així doncs, d'acord amb Montoya i Sol (2021),

La autoestima puede ser descrita como la capacidad o actitud interna con que me relaciono conmigo mismo y lo que hace que me perciba dentro del mundo, de una forma positiva o bien con una orientación negativa, según el estado en que me encuentre. [...] Es un acontecimiento interior, un movimiento que ocurre en todo nuestro ser y que nos hace vivir de determinada manera. (p. 3-4).

A més, l'autoestima pot estar a diferents nivells inclús arribant a nivells indesitjables al ser deficient i altres inclús a ser massa elevats. Quan aquesta està "plenamente consumada, es la experiencia fundamental de que podemos llevar una vida significativa y cumplir sus exigencias" (Branden, 1995, p.21). Així doncs, com expressa aquest mateix autor, Branden (1995), la podríem definir de la següent forma:

1. La confianza en nuestra capacidad de pensar, en nuestra capacidad de enfrentarnos a los desafíos básicos de la vida.
2. La confianza en nuestro derecho a triunfar y a ser felices; el sentimiento de ser respetables, de ser dignos, y de tener derecho a afirmar nuestras necesidades y carencias, a alcanzar nuestros principios morales y a gozar del fruto de nuestros esfuerzos. (p. 21).

L'autoestima comença a desenvolupar-se en el moment que un infant té consciència de si mateix, aquesta és una característica de la personalitat que pot canviar amb el temps en funció de les diferents experiències viscudes en la vida d'una persona. Aquesta és el fonament de la vida dels infants, té un impacte molt significatiu en la manera de sentir, pensar, aprendre, valorar, relacionar-se i comportar-se. A més, deixa veure les virtuts, recursos, objectius i propòsits que els capaciten per a una major eficàcia durant la infantesa i durant el futur pròxim.

Aquest procés podríem dir que s'inicia en el moment en què el nadó neix i comença a formar-se a partir de les primeres relacions sobretot amb les figures més properes fins que posteriorment s'amplia a la resta de la família, l'escola i el grup d'iguals, per tant, les vivències poden tenir un impacte positiu o negatiu en el desenvolupament de l'infant. En trobar-se en constant desenvolupament i canvi, és dinàmica, el qual implica que pot enfortir-se i consolidar-se igual que debilitar-se i desaparèixer amb el temps. Per aquesta raó, és essencial com comenta Vallés (1998), "la autoestima no es innata, no se hereda, sino que se aprende. Por ello debe ser educada y reforzada por parte de los adultos más cercanos al niño: los padres y los maestros" (p.10). Per tant, cal intentar reforçar-la perquè es pugui mantenir positiva sobretot en la societat actual en la qual hi ha nombrosos estereotips i ideals als quals inconscientment intentem arribar. Aquests realment tenen conseqüències en la nostra autoestima, provocant la disminució de la pròpia estima, i canviant els valors fins a modificar-nos i deixar de ser com realment som per ser com els altres volen.

Per altra banda, la diversitat és un terme molt ampli que envolta diferents conceptes com gènere, ètnia, cultura, religió, habilitats, característiques, etc. Tal com expressa Leiva (2013), la diversitat,

Es un concepto social y educativo que plantea que cada persona es distinta, y que las diferencias personales, sociales y culturales no deben ser motivo de exclusión, más bien al contrario, la diversidad se entiende como la valoración positiva de la diferencia personal y cultural. (p. 170).

Per tant, són les diverses característiques que poden tenir les persones i són totes aquestes diversitats i varietats que enriqueixen l'entorn de creixement i aprenentatge dels infants d'acord amb Leiva (2013), "la diferencia enriquece e impregna las relaciones interpersonales, y en el ámbito educativo, la diversidad está más presente que nunca y es motivo de atención preferente en cualquier propuesta pedagógica de cierta entidad" (p.170). Aquesta és una realitat molt present en la societat, cada infant és únic, té unes característiques, personalitat, origen i capacitats diferents, entre d'altres. Per aquesta raó, és fonamental valorar i respectar les diferències siguin del tipus que siguin, no només pel món globalitzat actual, sinó també pel gran impacte positiu que té en la formació d'infants més solidaris i comprensius. Per tant, hem d'ensenyar als infants a valorar i respectar les diferències, perquè si des de petits són exposats a aquesta varietat, desenvolupen una actitud de comprensió, respecte i tolerància més ampli de forma que aprecien i valoren millor la diversitat. Per això, és important eliminar les barreres que puguin sorgir i crear espais que els permetin accedir o facilitar aquestes situacions, tot i que avui en dia a tot arreu podem trobar molts tipus de diversitat, per tant, esdevé una tasca més senzilla apropar-ho als infants des de les primeres edats.

Així doncs, apropar aquests dos conceptes conjuntament des de les primeres edats, pot ser força interessant, ja que d'acord amb Lorenzo (2007), aquest és l'instant en el qual els infants s'adonen que tots som únics, diferents i diversos dels altres.

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

3. METODOLOGIA

Per a la realització d'aquest treball s'ha escollit l'anomenada "metodologia proyectual", de l'artista italià Bruno Munari exposada en el llibre *¿Cómo nacen los objetos?*, per a dissenyar i crear un àlbum il·lustrat.

D'acord amb Munari (1983),

Tampoco es correcto proyectar sin método, pensar de forma artística buscando en seguida una idea sin hacer previamente un estudio para documentarse sobre lo ya realizado en el campo de lo que hay que proyectar; sin saber con qué materiales construir la cosa, sin precisar bien su exacta función. (p.18).

Per aquesta raó, cal seguir els passos proposats en ordre realitzant una prèvia investigació per a seguir en el procés adequadament, així doncs, és un mètode bastant sistemàtic el qual segueix un ritme similar al d'una investigació, "constituye una serie de operaciones necesarias que persiguen una secuencia lógica dictada por la experiencia [...] la finalidad de este método es conseguir un resultado optimo con el mínimo esfuerzo, comprendiendo que su secuencia de pasos no es definitiva" (Larrea, 2022, p.192).

En aquest cas, es parteix d'un problema principal, el qual és la creació d'un àlbum il·lustrat i passa per onze fases per a intentar resoldre el problema.

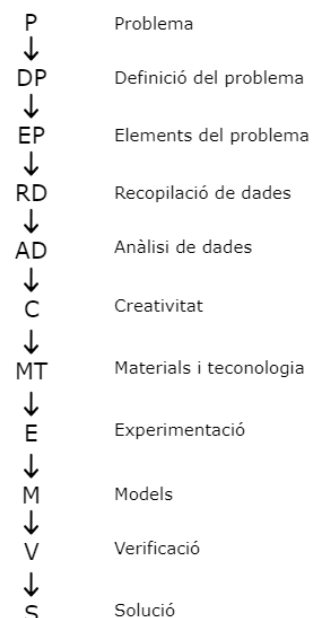

Figura 1. Fases inspirades en l'esquema del llibre *¿Cómo nacen los objetos?* Munari (1983)

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

Aquesta metodologia s'ha adaptat a les necessitats del treball, per tal de buscar la millor solució i complir amb els objectius plantejats inicialment. "El método proyectual para el diseñador no es algo absoluto y definitivo; es algo modificable si se encuentran otros valores objetivos que mejoren el proceso" (Munari, 1983, 19), per aquesta raó, tot i ser un procés que s'estructura per etapes és obert i flexible, permetent que la persona que l'utilitzi pugui adaptar-lo.

Així doncs, del problema a la solució, es recorren i adapten els passos proposats per Munari. Les fases que s'han seguit han estat les següents: problema, definició del problema i elements, recopilació i anàlisi de dades, creativitat, materials i tecnologia, experimentació i models. Per tant, en certa forma s'ha deixat de banda la validació i la solució final del problema per falta de temps i el fet de no haver realitzat pràctiques ha suposat una dificultat extra per trobar un centre on poguessin encabir aquest procés en la seva programació ja establerta a final de curs.

Tot i això, s'ha intentat fer una variació d'aquesta validació i solucions, ja que tot i estar aparentment destinat a infants de cinc anys, s'ha fet una petita validació amb companys els quals han elaborat un judici sincer a sobre l'objecte creat. A partir d'aquestes diferents opinions, s'han buscat solucions i s'ha realitzat el prototip final partint d'aquestes propostes de millora.

Tot i que totes les fases comentades aparentment no es troben del tot en l'ordre correcte perquè s'ha seguit més o menys amb l'estructura del treball, però per a fer la investigació, sí que s'han realitzat amb l'ordre i l'estructura presentada per l'artista.

4. MÈTODE

Com s'ha esmentat anteriorment, es porta a terme la metodologia de Bruno Munari. A grans trets es realitza una investigació bibliogràfica per a la posterior

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

creació i disseny de l'àlbum il·lustrat d'acord amb la informació recollida i els referents observats d'acord amb les fases.

4.1. Definició problema d'investigació

El problema d'investigació seria, com desenvolupar la creació d'un àlbum il·lustrat per treballar la diversitat i l'autoestima amb alumnes d'infantil?

4.2. Objectius

Objectiu principal:

L'objectiu principal d'aquest treball és el disseny i creació d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat dirigit a nens i nenes d'infantil amb el qual a través de la història i els dibuixos, puguin apropar-se als conceptes esmentats.

Objectius específics:

- Buscar referències bibliogràfiques sobre la diversitat i l'autoestima, la importància i com treballar-les amb infants de 3 a 6 anys.
- Portar a terme una recerca sobre els àlbums il·lustrats pel que fa a les característiques i parts per a crear-ne un.
- Descriure el procés d'inici a fi de la creació d'un àlbum il·lustrat per a infants.
- Fer els esbossos i la història per a finalment realitzar el disseny gràfic d'un àlbum il·lustrat.
- Seguir la "metodologia proyectual" de Bruno Munari.

4.3. Procediment i fases de la proposta

Pel que fa al procediment i les fases s'han seguit les especificades anteriorment en la figura 1. Primerament pel que fa a la definició del problema i els elements d'aquest, estan exposats en el 4.1 i 4.2 amb la definició i els objectius específics i generals.

Pel que fa a la recopilació i anàlisi de dades, aquestes estan recollides en el punt corresponent al marc teòric on hi ha exposades les diferents dades recollides. Així doncs, primer de tot s'ha realitzat una recerca bibliogràfica per tal de documentar-me amb la informació que aporten els diferents autors sobre el tema dels àlbums il·lustrats tant pel que fa a la història com les característiques i consegüentment, de la diversitat i l'autoestima. Alhora, també es tenen en compte diferents àlbums il·lustrats i contes de literatura infantil que tenen relació o no amb el tema com es pot veure al punt 5.3. D'aquesta forma es prenen referents pel que fa a la forma de redactar la història, en les il·lustracions, en el format, etc. Per a fer-ho he revisat articles de revistes electròniques, articles més científics, llibres, entre altres.

Pel que fa a la creativitat, materials/tecnologia, experimentació i models, està tot recollit en el punt 5, procés creatiu. Per a portar a terme tot aquest procés, primer de tot es va partir d'una primera pluja d'idees i diversos esbossos tant pel que fa a la creació dels personatges com al desenvolupament de la història. També s'esmenta els materials i tecnologies utilitzats per a portar a terme la creació, en aquest cas l'edició digital, després es presenta l'storyboard per a finalment, crear el producte final.

En canvi, les últimes fases, validació i solució, són les que per diverses circumstàncies no s'han pogut portar a terme de la forma correcta sinó que s'ha fet una petita versió ja esmentada.

5. PROCÉS CREATIU

5.1. Primeres idees i esbossos

El *brainstorming* o també conegut com a pluja d'idees concepte creat per Osborne el 1941, és una tècnica per a generar idees creatives. Va ser concebut per a portar-se a terme com un procés interactiu de grup en el qual s'exposen idees creatives que posteriorment seran avaluades i seleccionades o descartades. Tot i

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

això, també és utilitzat en la individualitat per a fer un recull de propostes entre les quals s'haurà d'escollir posteriorment la més interessant per a poder-hi treballar.

Així doncs, per a començar aquest procés creatiu per a dissenyar la història de l'àlbum il·lustrat, primer he començat realitzant aquesta pluja d'idees. En començar des de zero i només tenir la idea de voler crear i dissenyar un àlbum, primer de tot havien d'aparèixer idees sobre temàtiques. D'aquesta forma després de tenir-ne diverses, vaig fer un petit buidatge de totes les que anava tenint, tot i que no m'agradessin massa les anava escrivint per a després fer una mica de tria. Un cop vaig tenir una mica escollit el tema, en aquest cas, l'autoestima i la diversitat, vaig encarar la pluja d'idees en pensar com es podia fer, qui serien els protagonistes, que vull expressar i aconseguir, com vull que sigui l'estil, etc.

Per tant, com que em proposava tantes preguntes i sorgien tantes idees, vaig decidir apuntar-les totes inclús les que em semblessin més ridícules, ja que aquestes tal vegada podien desencadenar una nova idea. Un cop tenia una mica escollides les idees, vaig començar a formular la història, aquesta no va sortir a la primera, al contrari vaig fer múltiples canvis i modificacions fins a l'últim moment.

En un primer moment, la meua idea era que els protagonistes fossin nens i nenes, però després d'observar diferents àlbums il·lustrats i fer una recerca d'informació, vaig considerar força interessant la idea d'utilitzar altres éssers vius. D'aquesta forma els infants poden sentir-se reflectits sense tenir en compte l'aspecte del personatge o les seves característiques. A més, ja que en la majoria d'històries els protagonistes són nens i nenes, vaig decidir em semblava més interessant que aquests fossin animals una mica personificats, perquè parlen, senten i actuen com les persones tenint així un toc de fantasia. Em va semblar una bona idea que els personatges de la història fossin animals, perquè d'aquesta forma la diversitat era més evident, pel fet que cada un d'ells seria un animal diferent, amb diferents característiques i habilitats, cada animal amb les seves, per tant, tots junts serien diversos. Tal vegada aquesta decisió és la que em va complicar una mica el procés d'il·lustració, però era una decisió que no volia canviar, en conseqüència, vaig agafar-ho una mica com un repte. Així doncs, vaig fer diferents dissenys fins

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

a arribar al definitiu, ja que no tenia del tot clar com volia ben bé que fossin els personatges o no m'acabava de convèncer l'estil.

Com s'ha especificat anteriorment, per a poder fer el disseny definitiu de la història, vaig haver de buscar informació sobre l'autoestima i la diversitat per endinsar-me més en el tema, però sobretot en la visualització de diversos contes i àlbums il·lustrats per a poder observar com es tracten aquestes temàtiques, com són les il·lustracions, les històries, etc. Pel que fa als personatges i fons, vaig haver de fer diversos dissenys i propostes abans de crear els definitius. A més, també vaig haver de buscar diferents dibuixos d'animalets i fons per a servir-me d'inspiració.

Per tant, durant tot aquest procés, podem dir que l'estil de dibuix ha canviat molt des dels primers esbossos fins al resultat final, ja que no m'acabava de convèncer a l'inici. Tot i que més o menys he tingut clars els fons que utilitzaria, aquests també m'han causat diverses complicacions que de mica en mica he anat superant, tot i voler-los fer simples per a donar protagonisme als personatges i a la situació, se m'ha complicat en certs moments a l'hora de representar-ho, sobretot pel que fa a la profunditat i als plans.

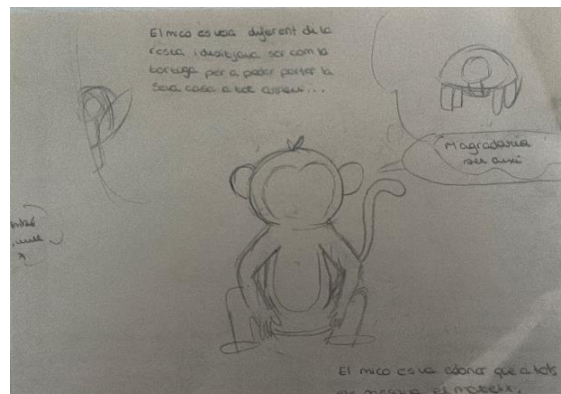
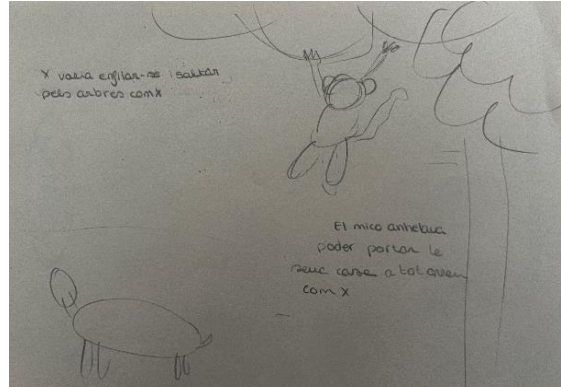
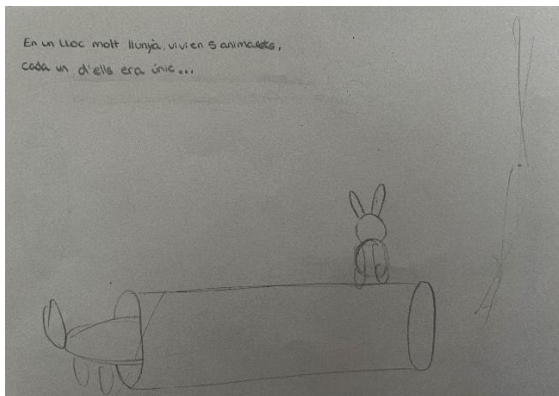
Pel que fa a la història, la vaig anar desenvolupant de mica en mica, no la tenia del tot clara, vaig anar fent nombrosos canvis al llarg dels dies fins a trobar la història definitiva, que va ser aquella que en llegir-la passat una mica de temps, no volia fer cap modificació. Tot i això, fins al darrer moment he fet algun petit canvi en el qual no variava l'estructura ni l'essència de la història.

El tema de l'autoestima sorgeix quan ells mateixos no s'acaben d'agradar i en certa forma tenen enveja de les característiques dels companys i, per tant, els agradaria més ser com els seus amics amb les seves habilitats i característiques. Tot i això, passen per diverses situacions i al final, s'adonen que la millor sort que tenen és ser com són i estimar-se així, ja que ningú és millor per ser diferent i tenir unes característiques o altres, al contrari això ens fa únics, diferents i especials, la qual cosa hem de valorar.

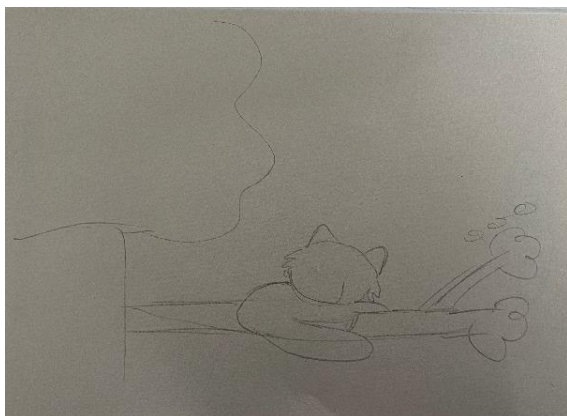
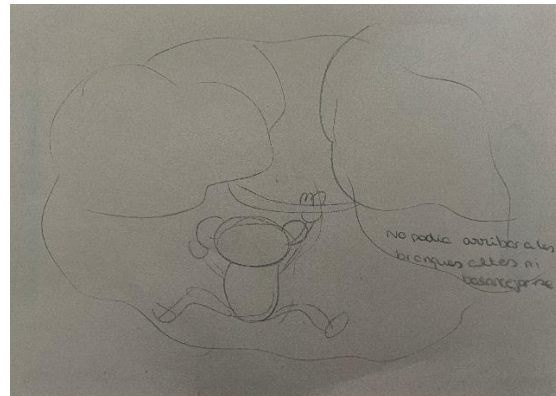
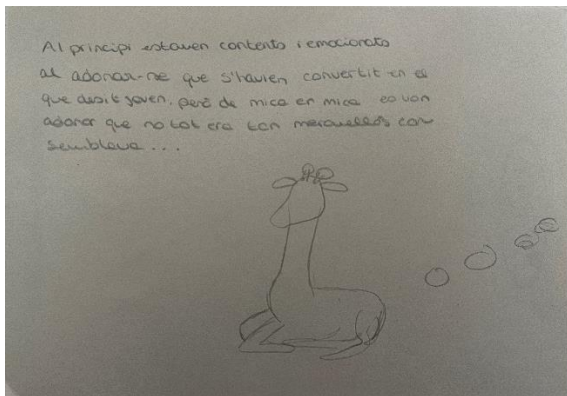
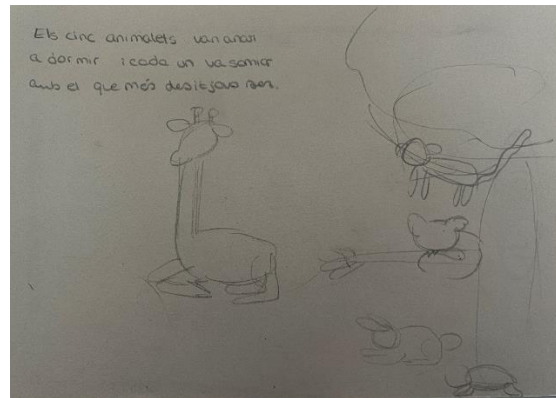
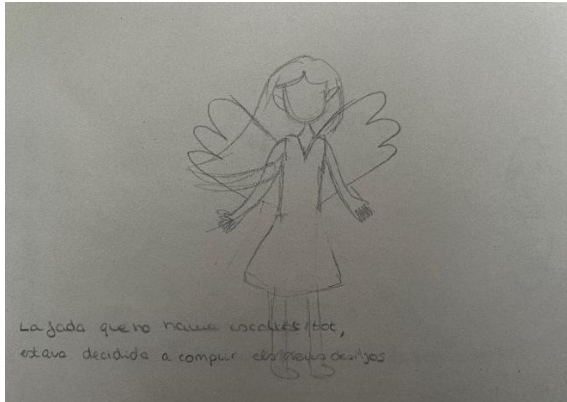
Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

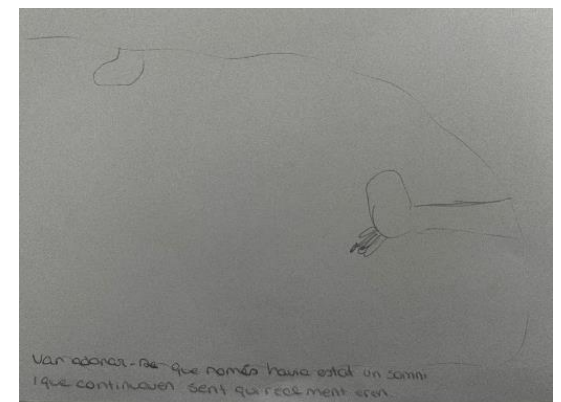
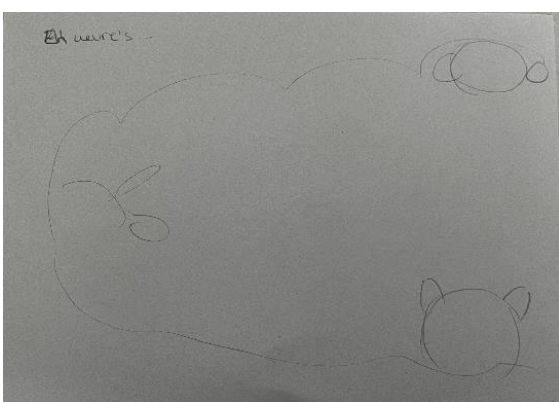
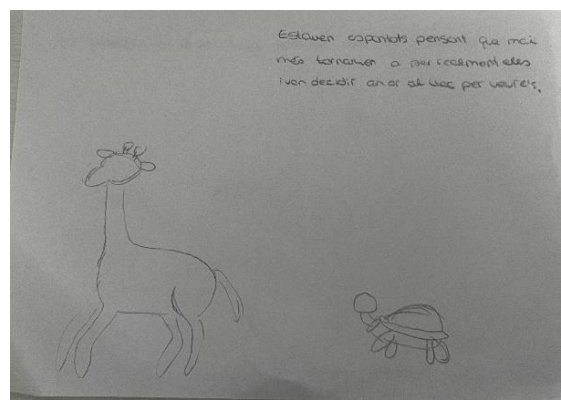
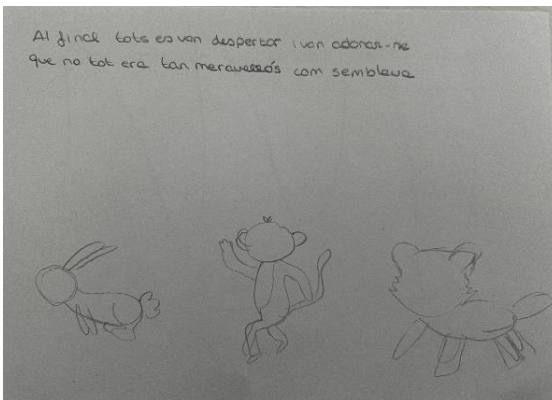
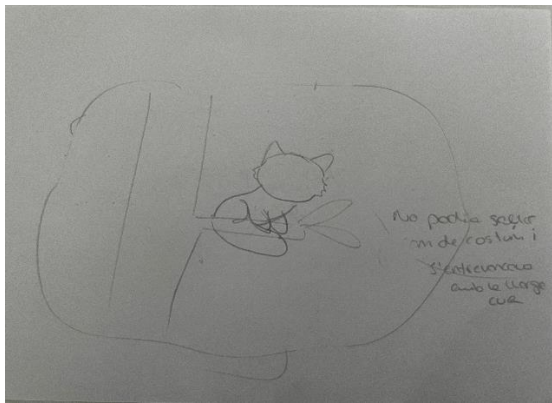
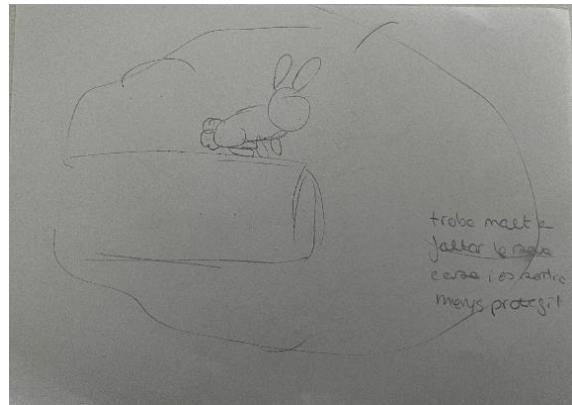
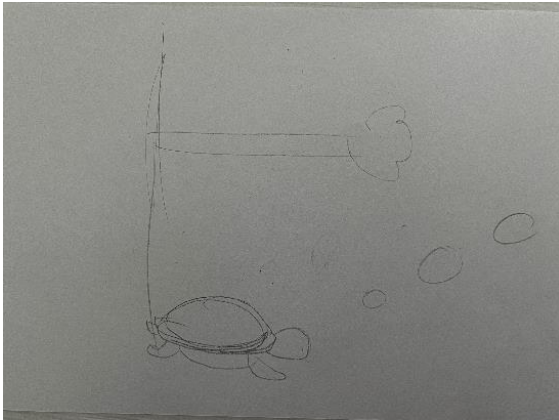
Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

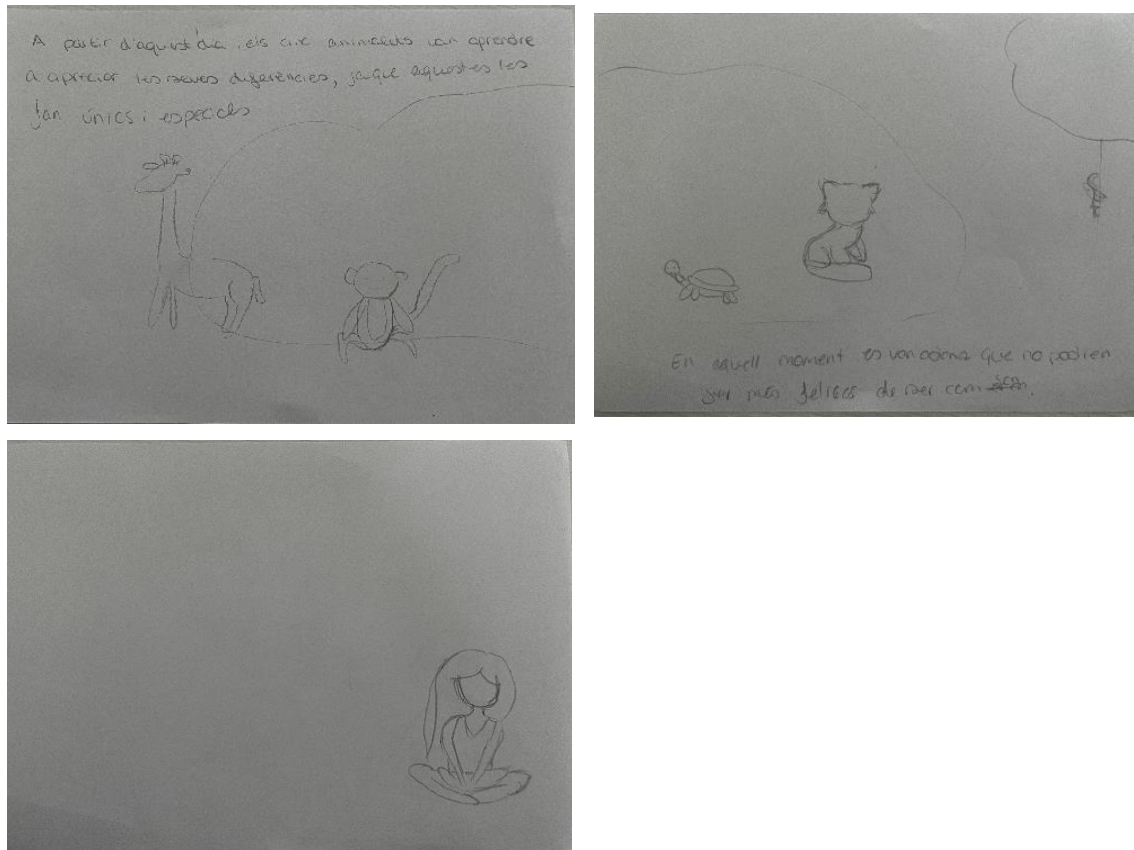

Figura 3 a la 29. Esbós storyboard

Pel disseny dels protagonistes vaig fer primer el dibuix en paper, però no em va convèncer del tot, ja que els veia com massa realistes per a la idea que tenia al cap, després vaig decidir fer una altra versió, però en digital, perquè així si m'agradava ja la tindria i tal vegada era més fàcil poder fer canvis i modificacions en veure's més net i polit. Per a fer els animals vaig buscar molta inspiració tant per Pinterest, dibuixos de diferents il·lustradors, inclús observant imatges reals, etc.

Figura 30 i 31. Primers esbossos (esquerra) i resultats finals (dreta).

Si comparem els primers esborranys tant dels personatges com de la història amb el resultat final, podem observar nombrosos canvis i millores que s'han fet tant en les il·lustracions i la seva composició, l'organització del text i els espais, canvis en el text, entre altres. Es poden observar molts canvis pel fet que l' storyboard va ser un primer esbós de com volia que fos la història i realment estava feta amb pocs detalls i de forma molt simple i ràpida.

5.3. Menció als referents visuals

Durant la recerca de literatura infantil i les diverses característiques d'aquests, he seleccionat unes quantes obres que m'han resultat interessants, algunes estan seleccionades perquè corresponen amb la temàtica seleccionada, altres han sigut escollides per la manera de narrar la història, altres per les il·lustracions i inclús pel tipus de narrativa.

Així doncs, a continuació podem veure la selecció:

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

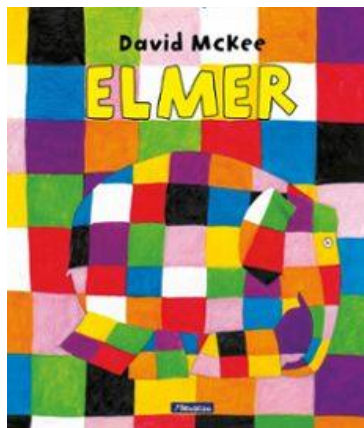

Figura 32. Portada Elmer de David Mckee (2016)

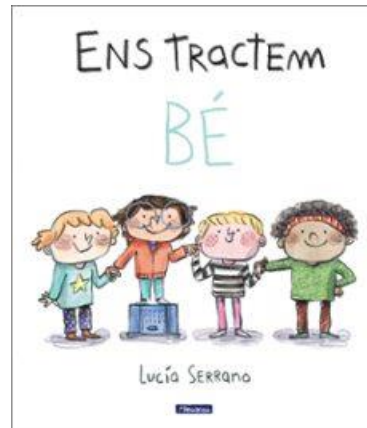

Figura 33. Ens tractem bé de Lucía Serrano (2023)

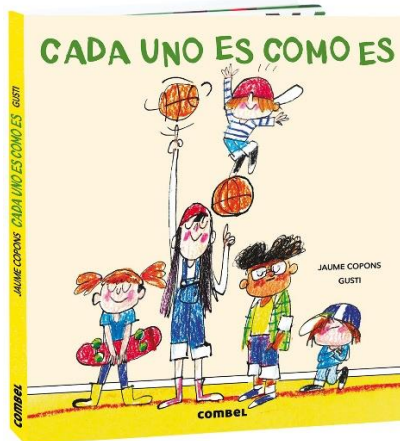

Figura 34. Cada uno es como es de Jaume Copons (2021)

Figura 35. Monstruo rosa de Olga de Dios (2013)

Figura 36. Todo el mundo cabe aquí de Alexandra Penfold i Suzanne Kaufman (2021)

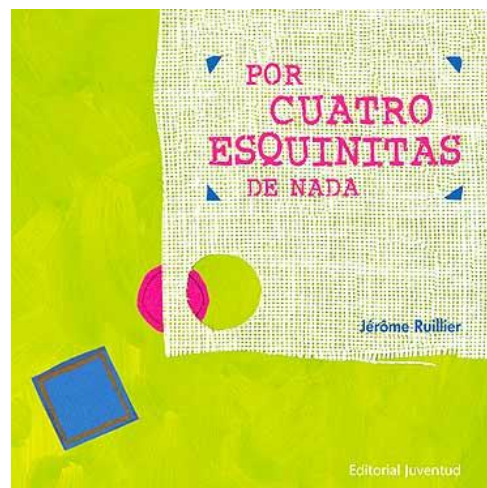

Figura 37. Por cuatro esquinitas de nada Jérôme Ruillier (2004)

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

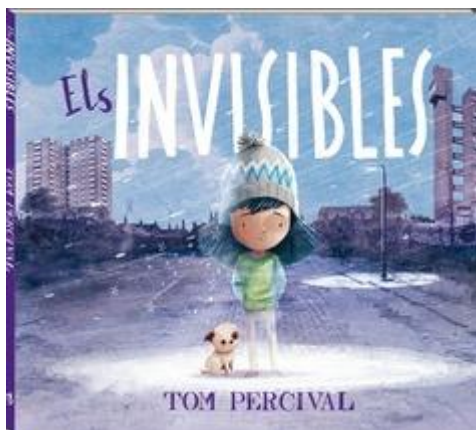

Figura 38. Els invisibles de Tom Percival (2021)

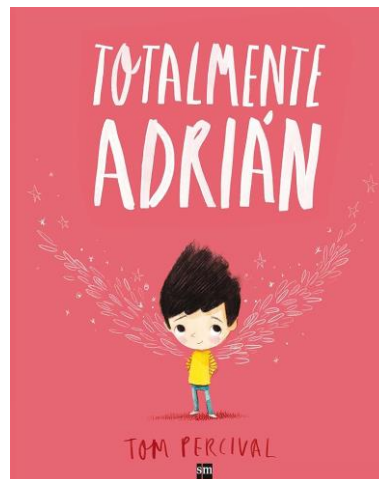

Figura 39. Totalmente Adrián de Tom percival (2017)

Figura 40. Yo voy conmigo de Raquel Díaz Reguera (2015)

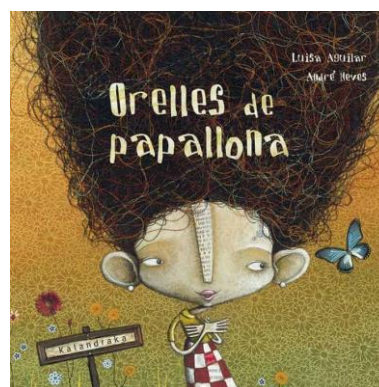

Figura 41. Orelles de papallona de Luisa Aguilar de 2016

Figura 42. El abrigo de Jana de Lola Ordóñez (2017)

Figura 43. ¡Los osos no comparten! De Lorna Scobie (2023)

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

Totes aquestes històries han estat les referents al llarg de tot el procés, les quals m'han servit per veure diverses maneres de fer, temàtiques treballades, formes de representar, distribuir, escriure, diferents formats d'àlbum, etc. Per tant, podríem dir que són les que m'han inspirat en el procés.

5.4. Anàlisi de l'àlbum il·lustrat creat

Estimar-se..., és un àlbum il·lustrat en format apaïsat, que explica la història de cinc animallets els quals són els protagonistes (panda vermell, conill, mico, tortuga i girafa), explicada per un narrador, amb alguns diàlegs, que ens explica com a vegades ens enlluerna com són els altres i ens impressionen les seves característiques i habilitats fins al punt de desitjar ser com ells, però... ens agradaria? Ens sentiríem còmodes? Voldríem ser sempre així o només una estona? Al final, cada un és com és, únic i especial, amb les seves característiques. Així doncs, és una història sobre diversitat i autoestima.

Aquests personatges estan units per a viure en un mateix espai i ser amics i a més, tots tenen el desig de ser com algun dels seus companys. Pel que fa a la gamma de colors, a totes les pàgines més o menys s'utilitzen els mateixos tons, d'aquesta forma hi ha harmonia tot i que els colors són bastant vistosos i atractius pels infants.

La portada realment està pensada i dedicada, deixa entreveure part de la història, parts com la zona d'aigua que podem veure estan pensats perquè després a la història hi ha una escena important en un llac. A més, es mostren els protagonistes en un espai, en el qual succeirà la història i si ens hi fixem, més cap al fons, podem veure una fada amagada darrere un arbre, la qual cosa ens dona una petita pista que alguna cosa tindrà a veure amb la història.

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

Figura 44. Portada àlbum il·lustrat.

Les guardes estan decorades amb un fons bastant senzill acompanyat d'un dibuix de la fada amb expressió preocupada o trista, que també ens deixa entreveure una mica més com aquesta fada serà una peça clau de la història.

Figura 45. Guardes inicials àlbum il·lustrat.

A les primeres pàgines, se'ns presenta als protagonistes i de mica en mica, podem veure com cada un d'ells desitjaria convertir-se en un dels seus companys perquè anhelien les seves característiques. A més, s'intenta crear una seqüència visual entre text i imatge.

Les següents pàgines, expliquen com un d'aquests expressa als seus companys els seus sentiments, i, per tant, la seva tristesa per a finalment, adonar-se que tots

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

se senten igual. Un cop el lector s'adona d'aquest fet, observem com una fada entremaliada, estava amagada escoltant la conversa en secret d'aquests animalets i decideix complir amb els seus desitjos.

A mesura que passen les pàgines, podem observar com en somnis aquests petits animals veuen com es converteixen en allò que volien, però també s'adonen que no els agrada, no són hàbils amb aquelles característiques, no estan còmodes i se senten fora de lloc. Finalment, es penedeixen i en despertar-se, ràpidament necessiten anar a comprovar que continuen sent ells mateixos al reflex del llac. Així doncs, s'adonen que com millor poden ser és com són. Cada un és únic, diferent i especial i això és el que té un valor més important. (Vegeu la història completa a l'apartat 6.1 on està escrita i hi ha un enllaç per accedir al flipbook o al 6.2 on hi ha les imatges de tota la història.)

A les guardes finals, podem veure també la silueta d'una fada, però en aquest cas, està contenta perquè ha aconseguit que els petits animalets s'adonin que cada un és com és, únic i especial.

Figura 46. Guardes finals àlbum il·lustrat.

A la contraportada, tenim una sinopsi de la història acompanyada pel fons.

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

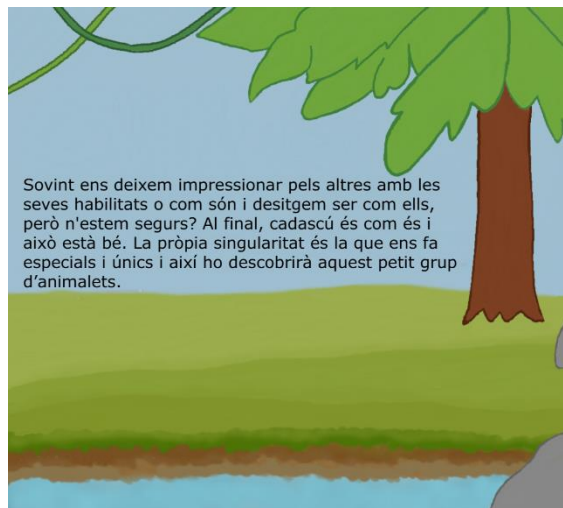

Figura 47. Contraportada.

5.5. Descripció de la producció digital

Així doncs, he elaborat un àlbum il·lustrat anomenat *Estimar-se...*, editat de forma virtual. Els textos i les il·lustracions estan fetes amb la pàgina web *Pixlr* en la versió de dibuix a partir d'una tauleta gràfica.

Pel que fa a les il·lustracions, s'han creat utilitzant diferents pinzells, tots ells de la mateixa aplicació. Per al contorn, s'ha fet servir el bolígraf en mode senzill majoritàriament amb una mida de 10px i s'ha anat modificant el color, la mida, la quantitat i l'opacitat en funció de les necessitats. En canvi, per a emplenar els dibuixos s'ha utilitzat el pinzell amb diferents variacions de suavitat i transparència.

Per altra banda, la tipografia s'ha utilitzat una mateixa font de l'aplicació anomenada Verdana a 30 px de color negre o blanc depenent del fons. Per altra banda, en el títol, s'ha optat per una tipografia més gruixuda anomenada Sweeney també de l'aplicació a 72px.

Estimar-se...

ESTIMAR-SE...

Figura 48. Tipografies utilitzades de l'aplicació *Pixlr*

Un cop totes les pàgines van estar llestes, es van passar a l'aplicació *Canva* per a poder-les situar en ordre i dividir-les, ja que les dobles estaven dibuixades juntes. Un cop estaven totes ordenades, es va convertir en un document PDF el qual va ser penjat a la pàgina web Heyzine (<https://heyzine.com>) i es va editar perquè tingués un format de llibre per al resultat final.

6. RESULTATS

6.1. Creació de la història

A continuació podem veure la història en una web on està plasmat en un format flipbook imitant com es veuria a la realitat l'àlbum il·lustrat, però en un format digital: <https://heyzine.com/flip-book/aa38af7ecf.html>

També es poden veure totes les pàgines que conformen l'àlbum al següent apartat (6.2).

A més, a sota, podem llegir la narració completa que conté tota la informació detallada. Aquesta, va ser redactada abans de tenir la idea de com il·lustrar la història i quins fragments de text situar-hi. Part d'aquest text ha estat extret i no apareix en la narració, ja que es veu en les il·lustracions, perquè el text i la imatge es complementen. Per tant, text i il·lustracions no expressen exactament el mateix, perquè no representen un fragment de la narració, sinó que les imatges intenten expressar parts que no estan escrites.

ESTIMAR-SE...

En un lloc molt llunyà vivien cinc animallets molt diferents. La Girafa, el panda vermell, el mico, la tortuga i el conill. Cada un d'ells era únic en aquell bosc, però a vegades no els agradava gaire com eren i desitjaven ser com els seus amics. El panda vermell amb el seu pelatge vermellós desitjava poder arribar a les fulles més altes dels arbres com la girafa. La girafa amb el seu coll llarg volia grimpar pels arbres com el mico. El mico anhelava poder portar la seva casa a tot arreu com la tortuga. La tortuga tenia enveja de la gran habilitat del conill per córrer i saltar. I el conill desitjava tenir la força i el coratge del panda vermell.

Un dia els cinc amics estaven jugant pel bosc quan de sobte un d'ells estava una mica trist i els seus companys ràpidament van anar a preguntar que li passava. El mico va dir que estava molt trist perquè havia estat mirant com la tortuga portava la seva casa a tot arreu i desitjava ser com ella. Els seus amics van explicar-li que a ells també els agradaria ser com algun dels seus amics. Així doncs, el mico va entendre que els hi passava el mateix a tots. Mentrestant amagada darrere un arbre hi havia una fada dels boscos escoltant la conversació en secret dels cinc animallets. Aquesta va decidir fer màgia i complir els seus desitjos, però només durant els somnis d'una nit.

Així doncs, quan va arribar la nit, els cinc amics van marxar a dormir. Cada un va somiar que es convertia en allò que desitjava, la girafa es convertia en un mico, el panda vermell en la girafa, el mico en la tortuga, la tortuga amb el conill i el conill en el panda vermell.

Al principi del somni estaven molt contents i emocionats per ser diferents, per ser allò que ells tant havien desitjat, però es van adonar que no tot era tan meravellós com s'esperaven. El panda vermell que es convertia en girafa, s'entrebancava amb les seves cames i el seu coll tan llarg. La girafa que es convertia en mico, no podia arribar a les branques més altes ni balancejar-se. La tortuga que es convertia en el conill, trobava molt a faltar la seva casa i se sentia menys protegit. El conill que es convertia en panda vermell, no podia saltar com de costum i s'entrebancava amb la seva llarga cua. El mico que es va convertir amb tortuga, se sentia molt lent per a poder seguir als seus amics.

En veure que no tot era tan meravellós es van començar a desesperar per a tornar a ser ells mateixos. Les característiques i qualitats dels seus companys que tant anhelaven i

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

els semblaven ideals, ja no els agradaven i desitjaven tornar a ser com eren.

Quan es van despertar tots van anar corrents al petit llac del bosc i en veure's reflectits, van adonar-se que només havia estat un somni i continuaven sent ells amb les seves característiques i habilitats.

Després d'aquest dia els cinc animallets van apreciar les seves diferències, ja que aquestes els feien únics i especials. I en aquest moment va ser quan van adonar-se de què eren molt feliços de ser com eren, d'estar al lloc on estaven i amb els companys que tenien.

Taula 1. Narració àlbum il·lustrat

6.2. Resultat final àlbum il·lustrat

Figura 49. Pàgina 1 (portada)

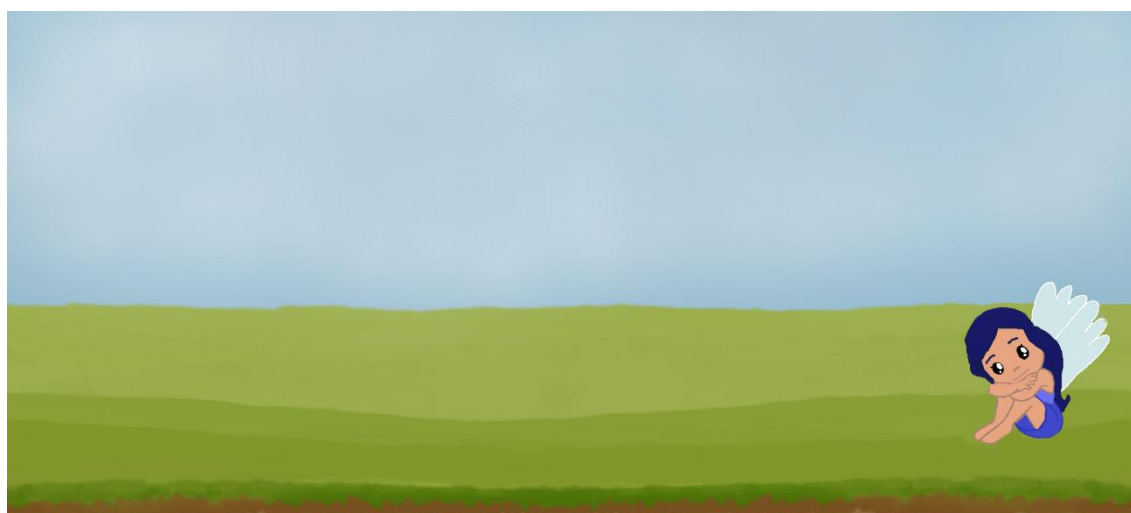

Figura 50. Pàgina 2 i 3 (Guardes)

Figura 51. Pàgina 4 i 5

Figura 52. Pàgina 6 i 7

Figura 53. Pàgina 8 i 9

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

Figura 54. Pàgina 10 i 11

Figura 55. Pàgina 12 i 13

Figura 56. Pàgina 14 i 15

Figura 57. Pàgina 16 i 17

Figura 58. Pàgina 18 i 19

Figura 59. Pàgina 20 i 21

Figura 60. Pàgina 22 i 23

Figura 61. Pàgina 24 i 25

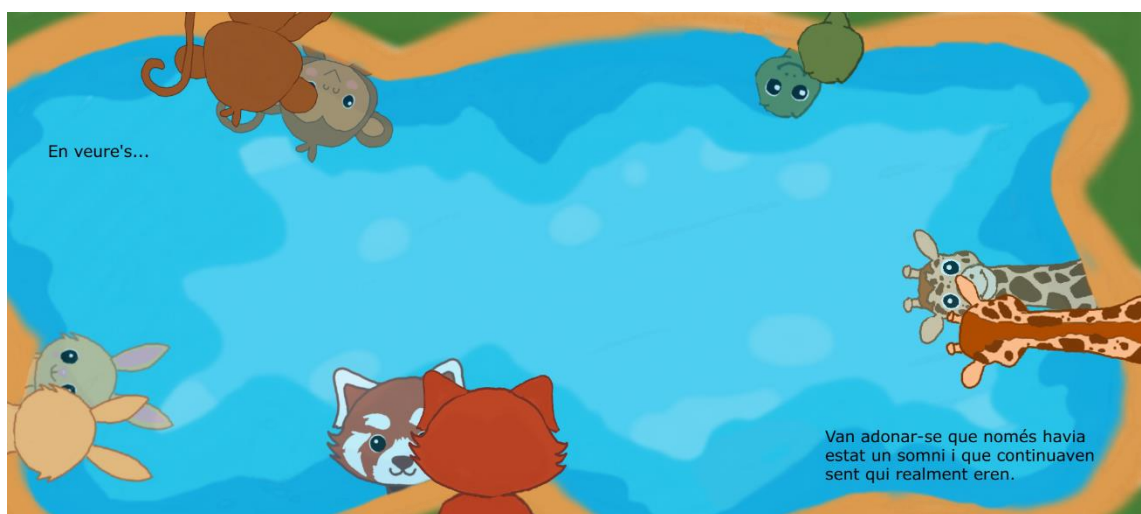

Figura 62. Pàgina 26 i 27

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

Figura 63. Pàgina 28 i 29

Figura 64. Pàgina 30 i 31 (guardes finals)

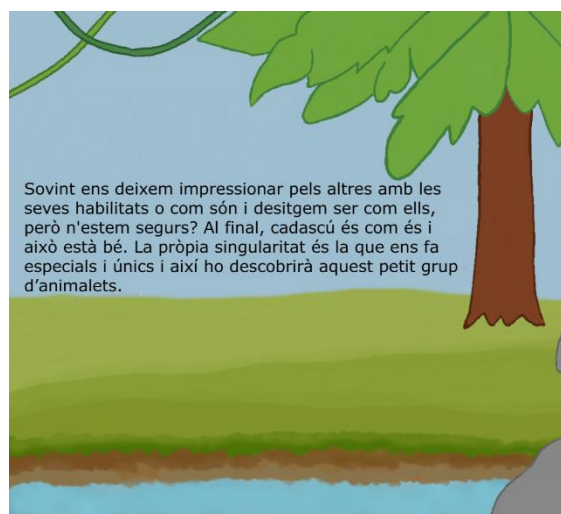

Figura 65. Pàgina 32 (contraportada)

7. DISCUSSIÓ I CONCLUSIONS

Després de dur a terme tota aquesta proposta, podríem dir que s'ha aconseguit respondre al problema d'investigació el qual era: com desenvolupar la creació d'un àlbum il·lustrat per treballar la diversitat i l'autoestima amb alumnes d'infantil?

Per donar-hi resposta s'ha iniciat amb els objectius plantejats els quals partien de la intenció de dissenyar i crear un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat dirigit a infants d'educació infantil amb el qual a través dels dibuixos i la història poguessin apropar-se als conceptes esmentats. Tot aquest procés, resumidament anava acompanyat dels objectius secundaris en els quals s'inclou la recerca bibliogràfica dels dos conceptes, dels àlbums il·lustrats i tot el seu format, de la metodologia de Bruno Munari de la qual es partia amb la intenció de descriure tot el procés de principi a fi, incloent-hi els primers esbossos fins al resultat final, entre altres.

Així doncs, mitjançant la realització d'aquest TFG, he pogut endinsar-me amb més profunditat en el tema de la diversitat i l'autoestima amb la finalitat de plasmar aquests conceptes en el meu propi àlbum il·lustrat. A més, també m'he apropiat al món dels contes, il·lustracions, narracions, àlbums il·lustrats, etc., adquirint així nombrosos coneixements permetent-me fer la meua pròpia història. Tanmateix, també m'ha permès descobrir una gran diversitat d'històries amb les quals anteriorment no m'havia fixat en cap moment, per tant, he pogut ampliar el meu repertori d'àlbums, contes i temes que aquests poden tractar, sent-me útil en el meu futur com a mestra. D'aquesta forma he pogut transformar tots els coneixements adquirits, la informació recollida i les idees, per a transformar-les en un recurs didàctic i creatiu sobre la diversitat i l'autoestima.

El procés de creació de l'àlbum il·lustrat, ha estat una gran oportunitat per a mi d'aprenentatge i enriquiment personal, ja que m'ha permès aprendre com plasmar a través del dibuix i la narració tot allò que desitjo comunicar, facilitant sempre la comprensió dels infants, en aquest cas simplificant temes com la diversitat i l'autoestima.

Considero que aquest àlbum pot ser una eina amb molta utilitat per mares, pares i mestres, per a ser un punt de partida per treballar el tema. A més, pot ser beneficiosa per a nens i nenes i s'intenta apropar a les experiències de cada un de nosaltres, sobretot quan som més petits que en moltes ocasions passem per situacions similars. Recuperant la frase d'un infant esmentada inicialment en la qual expressava el següent "m'agradaria poder córrer tan de pressa com X de segur que no m'atraparien el primer cada cop que juguem a fet i a amagar...", aquesta frase és el que ha permès elaborar la història, ja que partíem d'un sentiment real d'un infant. Tot i això, es parteix d'una mirada una mica més fantàstica a partir d'animals, s'ha intentat plasmar aquest sentiment en els personatges, per a després poder adonar-se que cadascú és com és i això és el que realment ens fa únics i especials.

És cert que tot i que de mica en mica vaig anar tenint clara la història i el disseny en general, m'he anat trobant amb certes dificultats en el procés. Primer de tot, mai havia dibuixat en digital, ni amb una tauleta gràfica ni amb el programa utilitzat (pixlr). A més, partia amb la idea que comenta Pelayo (2006) quan expressa que les il·lustracions són com la primera galeria d'art d'un infant, per aquesta raó, això ha suposat una dificultat augmentada per mi, ja que m'he hagut d'esforçar encara més per aconseguir els resultats desitjats amb l'afegit de familiaritzar-me amb les pàgines web i amb els instruments per a poder avançar i que el resultat fos tal com desitjava. Això al principi no va ser del tot així, perquè em costava molt que m'agradés, no estava del tot convençuda del que feia, etc. Així doncs, tot i que a mi m'agrada dibuixar, recentment no havia tingut gaire temps, per aquesta raó, en haver-hi de dedicar hores per a realitzar el TFG he pogut retornar a un dels meus passatemps després de molt temps.

Finalment, tot i que ha estat el primer àlbum il·lustrat que he escrit, dissenyat i il·lustrat jo mateixa i el llarg procés pel qual he passat d'inseguretat, incertesa i manca de confiança en mi mateixa en diversos moments, podria dir que estic satisfeta amb el resultat obtingut. A més, seguir la metodologia de Munari m'ha estat molt útil en tot el procés, ja que m'ha permès veureu d'una forma més

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

estructurada i amb unes fases a seguir, per tant, en tot moment sabia com continuar i quin era el següent pas.

Això no obstant, tot i haver-lo finalitzat i estar satisfeta amb el resultat, no vol dir que en un futur no decideixi canviar coses, ben al contrari, possiblement després d'un temps quan torni a mirar aquesta creació, pensaré en totes les coses que podria canviar i millorar, o inclús haver fet diferent en el moment de creació, ja que sempre hi haurà coses que es poden fer millor. A més, hi ha una línia molt fina entre les diferències de l'àlbum il·lustrat i molts contes, per aquesta raó, em resulta molt complicat acabar de distingir i saber si la meva creació correspon del tot a un àlbum il·lustrat, tot i que fos la meva intenció, haver-ho intentat i haver-ne observat molts. D'acord com he comentat inicialment segons Orozco (2009), hi ha una particular relació entre text i imatge, ja que la imatge expressa el que el text no i viceversa. Per aquesta raó, una altra possible proposta de millora també podria ser, ajustar-lo més en aquest format per arribar a estar del tot segura que correspon a un àlbum il·lustrat amb totes les seves característiques.

Com que no he realitzat pràctiques aquest semestre i, per tant, no he pogut ensenyar l'àlbum il·lustrat als infants, tinc una mica la sensació que no està del tot acabat. Tot i haver-ho intentat, els centres en aquesta època tenen les setmanes molt planificades i organitzades i no ha sigut possible trobar un espai. Això no obstant, he de dir que m'agradaria pròximament aconseguir el meu àlbum en físic per a poder tenir la sensació d'haver finalitzat el projecte i a més, també m'agradaria ensenyar-lo als nens i nenes a partir de l'edat dirigida per a poder saber com reaccionen, si l'entenen o els agrada, també m'agradaria observar quines respostes i converses desencadena, etc. Al final, ha estat el meu primer contacte amb els àlbums il·lustrats i la creació d'aquests, per tant, m'agradaria descobrir com reaccionen els infants i poder fer millores sobre aquest.

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

8. REFERÈNCIES DOCUMENTALS

Badia, M. i Lladó, C. (2013). El gust per la lectura. *Els àlbums i els llibres il·lustrats: una descoberta, diverses veus*. Guia per al professorat.

Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament.

[http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/006](http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0061/8a244715-1333-4a23-adcc-735622e229f8/albums_illustrat.pdf)

[1/8a244715-1333-4a23-adcc-735622e229f8/albums_illustrat.pdf](http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0061/8a244715-1333-4a23-adcc-735622e229f8/albums_illustrat.pdf)

Branden, N. (1995). *Los seis pilares de la autoestima*. Paidós.

[https://books.google.com.pe/books?id=Mfhl44CDPMMC&lpg=PP1&hl=ca&](https://books.google.com.pe/books?id=Mfhl44CDPMMC&lpg=PP1&hl=ca&pg=PP1#v=onepage&q&f=false)

[pg=PP1#v=onepage&q&f=false](https://books.google.com.pe/books?id=Mfhl44CDPMMC&lpg=PP1&hl=ca&pg=PP1#v=onepage&q&f=false)

Cubillos, P. A. (2017). La importancia del libro álbum en la educación inicial.

Infancias Imágenes, 16(1), 144-146.

Duran, T. (2008). Aprendiendo de los álbumes. En F.L.Viana, E. Coquet, M.

Martins i R.L. Ramos (Eds.) *Actas do 7º Encontro Nacional/5º Internacional de Investigação em Leitura, Literatura Infantil e Ilustração* (48-64). Braga:

Universidade do Minho. Centro de Investigação em Educação (CIEd).

Duran, T. (2010). *L'àlbum dins la narrativa visual. Articles de didàctica de la*

llengua i de la literatura, (52), 10-22.

Larrea, A. D. (2022). La mirada del diseño como fábrica de ideas. *Cuaderno del*

Centro de Estudios en Diseño y Comunicación, (172), 189-202.

<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=8830126>

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

Leiva, J. J. (2013). Bases conceptuales de la educación intercultural. De la diversidad cultural a la cultura de la diversidad. *Foro de Educación*, 11(15), pp. 169-197. <http://dx.doi.org/10.14516/fde.2013.011.015.008>

Lorenzo, M^a.C. (2007). *Saber para vivir: autoestima*. Nova Galicia Edicions

Montoya, M. Á. i Sol, C. E. (2001). *Autoestima. Estrategias para vivir mejor con técnicas de PNL i Desarrollo Humano*. Pax.

Munari, B. (1983). *¿Cómo nacen los objetos?: Apuntes para una metodología proyectual*. Editorial Gustavo Gili.

Orozco, M^a.T. (2009). El libro álbum: definición y peculiaridades. *Síncronía*, (52).

Pelayo, A. (2006). Herramientas de la ilustración para construir significados. *Ver para leer: acercándonos al libro álbum*. 55-65.

Vallés, A. (1998). *Como desarrollar la autoestima de los hijos*. EOS

REFERÈNCIES VISUALS:

Mckee, D. (2016). Elmer. Recuperat de:
<https://www.pinterest.es/pin/810296157973289327/>

Serrano, L. (2023). Ens tractem bé. Recuperat de:
<https://www.pinterest.es/pin/635570566191023347/>

Copons, J. (2021). Cada uno es como es. Recuperat de:
<https://www.pinterest.es/pin/715931672027406665/>

Estimar-se...: procés creatiu d'un àlbum il·lustrat sobre l'autoestima i la diversitat.

Marta Oliver Suau

De Dios, O. (2013). Monstruo rosa. Recuperat de:
<https://www.pinterest.es/pin/796644621617964971/>

Penfold, A. I Kaufman, S. (2021). Todo el mundo cabe aquí. Recuperat de:
<https://www.pinterest.es/pin/19492210962619053/>

Ruillier, J. (2004). Por cuatro esquinitas de nada. Recuperat de:
<https://www.pinterest.es/pin/172896073181558406/>

Percival, T. (2021). Els invisibles. Recuperat de:
<https://www.pinterest.es/pin/410109109826994204/>

Percival, T. (2017). Totalmente Adrián. Recuperat de:
<https://www.pinterest.es/pin/691372980285772820/>

Díaz, R. (2015). Yo voy conmigo. Recuperat de:
<https://www.pinterest.es/pin/462463455498575647/>

Aguilar, L. (2016). Orelles de papallona. Recuperat de:
<https://www.pinterest.es/pin/19492210966360151/>

Ordóñez, L. (2017). El abrigo de Jana. Recuperat de:
<https://www.pinterest.es/pin/918030705262144497/>

Scobie, L. (2023). ¡Los osos no comparten!. Recuperat de:
<https://www.pinterest.es/pin/531495193540761583/>